

A Székely Közélet és az udvarhelyi kisebbségi sajtó

Az első világháború elvesztése és az azt követő impériumváltás sokk-szerűen érte az erdélyi magyar társadalmat. Megváltoztak a magyar újságírás lehetőségei is. A kisebbséggé váló válás új hivatás felvállalását jelentette a magyar sajtó számára. Az első pillanattól kezdve nyilvánvalóvá vált, hogy az új helyzetben a sajtó feladata nem csupán a hírszolgálat lesz, hanem fel kell lépnie a magyar szó védelmének érdekében is.

Az impériumváltást követően, 1919–1944 között a lapkiadások valószínűsége elburjánzásáról beszélhetünk. Ebben az időszakban összesen 21 hírlapot és 6 folyóiratot adtak ki a székely anyavárosban. A két világháború közti időszak legjelentősebb székelyudvarhelyi lapja a *Székely Közélet* volt, amelyet a székelyudvarhelyi Könyvnyomda Részvénytársaság adott ki. Az új lap a megszűnt *Udvarhelyi Híradó* helyét vette át 1918. november 24-én. (Az említett lap megszűnésével a Becsek D. Fia könyvnyomda is megszűnt. A nyomdát Becsek Aladár, a tulajdonos eladta a Székelyudvarhelyi Könyvnyomda Részvénytársaságnak.) A szerkesztők dr. Kassay F. István és Embery Árpád voltak. „*Mai napon „Székely Közélet” címmel új lapunk először jelenik meg a nyilvánosság piacán. „Székely Közélet” címmel, melynél jobbat, találobbat alig találhattunk volna. [...] Új idők lapja lévén, új idők szellemében és tartalmával kezdi meg honvédő tisztét...*” – olvashatjuk az első számban.

Az *Udvarhelyi Híradó* egykori munkatársai, a vármegye művelődési életének meghatározó személyiségei álltak a lap mellé. A szerkesztőségi bizottsági tagok közt ott találjuk a következő személyeket: Jodál Gábor, Paál Árpád, Nagy Elemér, Szász József és Valentsik Ferenc. A lapnak számos munkatársa volt: Tompa László, Ürmösy József, Balásy Dénes, Puskás Lajos, Gál Ferenc, Balázs Sándor, Kis Elek, Fülöp Áron, Gyerkes Mihály, Bíró Lajos, Benedek Elek stb.

A *Székely Közélet* szerkesztését 1919 januárjától Tompa László vette kézbe. A lap keveset foglalkozott a világpolitikával, inkább az erdélyi és helyi politikai események, gazdasági, közigazgatási, közművelődési jellegű cikkek, hírek, tudósítások töltötték ki az újság oldalait. 1923-tól az Országos Magyar Párt sajtóorgánumává vált, fellépve a nemzetiségi jogvédelem és a kisebbségi sérelmek ügyében is. A lap izlésformáló hatással volt a megye mindennapi életére. Itt ki lehet emelni a Tompa László által írt folyóirat- és könyvrecenziókat. Szintén Tompa érdeme, hogy igyekezett az udvarhelyi olvasóközönséggel megismertetni a romániai magyar irodalom jelentősebb személyiségeit. 1938-tól a felelős igazgató és kiadótulajdonos ifj. Jodál Gábor lett. De 1940 tavaszán a lap – a cenzúra megerősödése okán – kénytelen átmenetileg beszüntetni működését.

A második bécsi döntés révén 1940. augusztus 30-án Észak-Erdély és Székelyföld Magyarország részévé

vált. A *Székely Közélet* 1940. szeptember 14-én újra megjelent. Az első számok a magyar csapatok Udvarhely megyei bevonulásáról és az eseményhez kapcsolódó ünnepekről tudósítottak. Naprakész adatok jelentek meg az impériumváltás folytán bekövetkezett változások, a helyi katonai parancsnokság rendelkezései kapcsán. A szerkesztést továbbra is Tompa László végezte egészen 1943 őszéig. Ekkor a visszavonulás mellett döntött, mivel nem értett egyet a háborús célokkal és az egyre erősödő antiszemitizmussal. A lap a német megszállás által okozott zűrzavaros helyzet miatt átmenetileg szünetelt 1944. március 4-e és 1944. május 6-a között. Az újraindulást követően hangulata megváltozott, antiszemita cikkek jelentek meg, megsokasodtak a rendeletek, a háborús hírek. A város lakossága egyre inkább szembesült a háború valós képével.

A második világháború idején változás állt be a nyomda tulajdonlása terén. 1940-ben ifj. Jodál Gábor kifizette a részvényeseket, és magánvállalkozássá alakította a társas céget. Az ifj. Jodál Gábor-féle könyvnyomda 1944 végéig működött.

A front közeledte és a háborús viszonyok miatt a nyomda alkalmazottainak egy részét katonai szolgálatra hívták be. A papírbeszerzés is egyre nehezebbé vált. A *Székely Közélet* utolsó lapszáma 1944. június 24-én jelent meg. Rövid időn belül a háború vihara elérte a Székelyföldet, Székelyudvarhely átmenetileg ismét helyi sajtótermék nélkül maradt.

Gidó Csaba